

بررسی مصوبات کمیسیون تلفیق لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور

وام قرض الحسنه ازدواج

مقدمه

شاید بتوان مهم‌ترین حمایت عملیاتی نظام حکمرانی و قانونگذاری در موضوع تسهیل تشکیل نهاد خانواده و تحقق اصل دهم (۱۰) قانون اساسی^۱ را پرداخت تسهیلات وام قرض الحسنه ازدواج جوانان دانست. امری که هر ساله در قوانین بودجه سنواتی میزان و شرایط پرداخت آن مقرر می‌شود. در جدول زیر، تبصره مرتبط با پرداخت تسهیلات وام قرض الحسنه ازدواج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و تغییرات آن براساس مصوبه کمیسیون تلفیق مقایسه شده است:

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۶۸۷

شماره چاپ:

۱۷۱۲

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۹/۱۸

معاونت پژوهش‌های

اجتماعی - فرهنگی

دفتر: مطالعات

فرهنگی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۷۰۱۶۹۵۸

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۱۲/۲۰

لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	مصوبه کمیسیون تلفیق
تبصره «۱۶» - الف) به منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است از محل پس انداز و جاری قرض الحسنه نظام بانکی، تسهیلات قرض الحسنه ازدواج به زوج‌هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می‌باشد و تاکنون وام ازدواج دریافت نکرده‌اند، با اولویت نخست پرداخت کند. تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای هریک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۹ سیصد میلیون ریال با دوره بازپرداخت پنج‌ساله با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است.	تبصره «۱۶» - الف) به منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است از محل پس انداز و جاری قرض الحسنه نظام بانکی، تسهیلات قرض الحسنه ازدواج به زوج‌هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می‌باشد و تاکنون وام ازدواج دریافت نکرده‌اند، با اولویت نخست پرداخت کند. تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای هریک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۹ پانصد میلیون ریال با دوره بازپرداخت هفت‌ساله با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است.

۱. ارزیابی بند «الف» تبصره «۱۶» مصوبه کمیسیون تلفیق

همان‌طور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود مبلغ وام قرض الحسنه ازدواج جوانان در فرایند تصویب در کمیسیون تلفیق با افزایش ۶۶ درصدی از سیصد میلیون ریال به پانصد میلیون ریال افزایش یافته است. علاوه بر این زمان بازپرداخت وام نیز از پنج سال به هفت سال ذکر شده است.

با توجه به افزایش مبلغ وام و نظر به قابل توجه بودن مبلغ بازپرداخت وام برای زوجین، افزایش زمان بازپرداخت آن به هفت سال نکته مثبتی ارزیابی می‌شود. چراکه مبلغ اقساط وام ۵۰ میلیون تومانی برای هر فرد با کارمزد ۴ درصد، برای ۸۴ ماه، معادل ۶۸۳ هزار تومان می‌باشد (برای زوجین معادل یک میلیون و سیصد و شصت و شش هزار تومان) درحالی‌که اگر زمان بازپرداخت پنج‌ساله باقی می‌ماند مبلغ قابل پرداخت برای هر فرد ۹۲۰ هزار تومان بود (برای زوجین ۱۸۴۰۰۰۰ تومان) که بازپرداخت آن برای بسیاری از زوجین غیرممکن یا دشوار بود.

با این حال چالش‌هایی نیز در افزایش وام ازدواج به چشم می‌خورد:

۱. از آنجاکه خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی برپایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

بررسی عملکرد وام قرض الحسنه ازدواج در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد ۸۱ درصد متقاضیان وام تا پایان دی‌ماه سال ۱۳۹۸ (به مدت ده ماه) قادر به دریافت وام قرض الحسنه ازدواج در کل کشور شده‌اند. استان خراسان شمالی با ۷۱ درصد، گلستان با ۷۴ درصد و خراسان رضوی با ۷۷ درصد به ترتیب کمترین درصد دریافت‌کنندگان وام و استان مرکزی با ۸۷ درصد بیشترین دریافت‌کننده وام را به خود اختصاص داده‌اند.^۱ این درحالی است که درصد دریافت‌کنندگان موفق وام قرض الحسنه سال ۱۳۹۷ (که مبلغ وام قرض الحسنه ازدواج برای هر یک از زوج‌ها ۱۵ میلیون تومان در نظر گرفته بود) ۹۴ درصد در کل کشور^۲ بوده است. به نظر می‌رسد افزایش مبلغ وام و در عین حال افزایش زمان بازپرداخت آن به هفت سال، درنهایت موجب سخت‌گیری بیشتر بانک‌ها به منظور تضمین بازپرداخت اقساط گردد و ازسوی دیگر تأمین ضامن معتبر برای زوجین را به منظور معرفی به بانک دشوارتر سازد.

علاوه بر این بررسی عملکرد وام قرض الحسنه ازدواج ازسوی بانک مرکزی نشان می‌دهد در ۱۰ ماهه سال ۱۳۹۸، ۹,۸۶۲ فرد بالای ۵۰ سال و ۳۳,۲۹۷ فرد بالای ۴۰ سال از این تسهیلات استفاده کرده‌اند. با توجه به عبارت صدر بند «الف» تبصره «۱۶» که در آن به هدف وام قرض الحسنه یعنی «حمایت از ازدواج جوانان» اشاره شده، به نظر می‌رسد اعطای وام یاد شده به افراد مذکور فاقد منطق قانونی و حقوقی است و می‌تواند زمینه‌های سوءاستفاده از تسهیلات ارائه شده و ایجاد مانع برای دریافت تسهیلات مذکور توسط جوانان را فراهم آورد. جهت جلوگیری از این مسئله که با هدف اعطای تسهیلات وام قرض الحسنه ازدواج نیز در تعارض است مناسب‌تر است سقف سنی برای وام قرض الحسنه ازدواج در نظر گرفته شود.

توجه به این نکته ضروری است که افزایش سنواتی وام ازدواج می‌تواند به نوبه خود زمینه بالاتر رفتن سن ازدواج را فراهم آورد، از این حیث که متقاضیان با این پیش‌فرض که رقم دریافتی وام در سال بعد افزایش می‌یابد و بر این اساس امر ازدواج و تشکیل خانواده را به تأخیر می‌اندازند.

علاوه بر آن بایستی به این نکته نیز توجه کرد که افزایش مداوم و هرساله وام قرض الحسنه لزوماً منجر به تسهیل ازدواج جوانان نمی‌شود و مناسب‌تر است به منظور تسهیل در این حوزه، پیشنهادهایی در حوزه اشتغال و مسکن جوانان نیز ارائه شود، زیرا تمرکز نمایندگان محترم بر ضرورت افزایش وام ازدواج منجر به نادیده انگاشتن سایر بخش‌های مهم در حوزه زنان و خانواده به‌ویژه موضوع فرزندآوری و ضرورت ارائه تسهیلات در این زمینه شده است. کاهش ۸ درصدی نرخ مولید در سال ۱۳۹۷ در مقایسه با سال ۱۳۹۶ و افزایش خانواده‌های تک‌فرزند به ۳۰ درصد خانوارها در سرشماری سال ۱۳۹۵ بر لزوم ارائه مشوق در راستای فرزندآوری تأکید دارد. به‌ویژه آنکه هزینه‌های پیش روی حفظ سلامت مادر و نوزاد، هزینه تغذیه، پوشاک و لوازم بهداشتی کودک و هزینه‌های آموزشی و فراغتی و.... منجر به نگرانی بسیاری از خانواده‌ها از افزایش تعداد فرزندان شده است. بر این اساس به نظر می‌رسد که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، در کنار سایر مصارف منابع قرض الحسنه بانکی به موضوع تسهیلات قرض الحسنه فرزندآوری پرداخته شود. (شایان ذکر است در سال ۱۳۹۷ در مجموع ۱,۳۶۶,۰۰۰ نوزاد در کشور متولد شده است).

ازسویی دیگر با توجه به اینکه بانک مرکزی از منبع پس‌انداز و جاری قرض الحسنه، تعهدات دیگری ازجمله وام به مددجویان کمیته امداد و سازمان بهزیستی، وام درمان، وام اشتغال و.... را نیز برعهده دارد و برخی از این وام‌ها چون وام درمان و اعطای وام به مددجویان بسیار ضروری و حائز اهمیت است به نظر می‌رسد افزایش مکرر مبلغ وام ازدواج در اجرای سایر تعهدات بانکی چالش ایجاد نماید.

۱. نامه وزارت ورزش و جوانان به شماره ۴۲/۲۶۰۳۴/ص مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۴ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۱۶۲۰۰/۱۱۹۲۳-۸۲.

۲. نامه وزارت ورزش و جوانان به شماره ۴۲/۱۷۷۳۷/ص مورخ ۱۳۹۸/۸/۱۳ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۱۶۲۰۰/۷۹۷۱-۸۲.

۲. پیشنهادها

با توجه به مطالب فوق نمایندگان محترم مجلس بایستی در روند بررسی و تصویب این تبصره به منظور کارآمدتر شدن تسهیلات وام قرض الحسنه ازدواج، پرداخت تسهیلات وام قرض الحسنه ازدواج را منوط به گنجاندن «شرط سقف سنی زوجین» نمایند. ازسوی دیگر در ادامه بند «الف» تبصره «۱۶» یکی از مصارف منابع قرض الحسنه بانکی به موضوع «تسهیلات قرض الحسنه فرزندآوری» اختصاص یابد، به این منظور پیشنهاد می شود:

تبصره «۱۶» - الف) به منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است از محل پس انداز و جاری قرض الحسنه نظام بانکی، تسهیلات قرض الحسنه ازدواج به زوج هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می باشد و تاکنون وام ازدواج دریافت نکرده اند و سن زوجین زیر ۴۰ سال بوده^۱ با اولویت نخست پرداخت کند. تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای هریک از زوجها در سال ۱۳۹۹، چهارصد میلیون (۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت هفت ساله با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است.

بند الحاقی - با هدف تحقق سیاست کلی نظام در موضوع جمعیت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است کلیه بانک ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند به اندازه سهم خود از مجموع کلیه منابع پس انداز و جاری قرض الحسنه نظام بانکی، در پرداخت «تسهیلات قرض الحسنه تولد فرزند» اقدام نمایند. مبلغ این تسهیلات برای کلیه متولدین سال ۱۳۹۹، صد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت سه ساله خواهد بود.

۱. بررسی داده های سازمان ثبت احوال در سال ۱۳۹۷ نشان می دهد از مجموع ۵۵۰ هزار و ۵۶۵ ازدواج صورت گرفته در این سال (۱,۱۰۱,۱۳۰ زوج)، ۹۶ درصد زنان ازدواج کرده و ۹۳ درصد مردان ازدواج کرده زیر ۴۰ سال هستند. به عبارت دیگر در سال ۱۳۹۷، تنها ۴ درصد زنان و ۷ درصد مردانی که ازدواج خود را ثبت کرده اند بالای ۴۰ سال هستند. علاوه بر این براساس داده های ثبت احوال در سال ۱۳۹۷، میانگین سن اولین ازدواج در مردان ۲۷/۵ و در زنان ۲۳/۴ می باشد. بر همین اساس سن ۴۰ سال به منظور حمایت از ازدواج جوانان جهت اعطای وام قرض الحسنه ازدواج انتخاب شده است. برای اطلاع بیشتر به سالنامه سال ۱۳۹۷ سازمان ثبت احوال مراجعه فرمایید.